

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus III. De divinis officiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

reverentia, & timore, *semper lumine precedente*; cum sit candor lucis aeterna; ut ex hoc apud omnes fides, & devotio augeatur. 4. ut Praelati hujusmodi mandati graviter punire non differant transgressores: si & ipsi divinam & nostram volunt effugere ultionem. De primo puncto quoad custodiam Eucharistiae, dicemus infra tit. 40. de secundo, & tertio diximus *supr. tit. 29.* de Parochiis; nam onus deferendi sanctissimum Eucharistiae sacramentum ad infirmos, est de pertinentibus ad curam animarum, ut decidit Rota, de quo Barbosa in dict. c. *sancti*. n. 5.

ARTICULUS III.

De divinis officiis.

3586 **H**aec est tertia pars hujus tituli; ubi nota, per *divina officia* hic potissimum intelligi *recitationem horarum canonicarum*; de qua materia in hoc titulo extant duo speciales canones; primus in c. *Presbyter*. 1. h. t. ibi: *Presbyter, mane matutinali officio expleto, pensum servitutis suae (videlicet primam, tertiam, sextam, nonam, vespersamque) persolvat, ita tamen, ut horis competentibus juxta possibilitatem, aut a se, aut a scholaribus publice compleantur*, alter in c. *Dolentes*. 9. eod. ubi Innocentius III. sic loquitur: *Dolentes referimus, quod non solum quidam minores Clerici, verum etiam aliqui Ecclesiarum Praelati circa comestiones superfluas, & fabulationes illicitas (ut de aliis taceamus) fere medietatem noctis expendunt, & somno residuum relinquentes, vix ad diurnum concertum avium excitantur; transcurrente undique continuata syncope matutinum. Sunt & alii, qui Missarum solemnia vix celebrant quater in anno, & (quod deterius est) interesse contemnunt: & si quando, cum haec celebrantur intersint, chori silentium fugientes, intendunt exterius colloquutionibus Laicorum: dumque auditum ad indebitos sermones effundunt, aures intentas non porrigunt ad divina. Hec igitur, & similia sub poena suspensionis penitus inhibemus, districte precipientes, in virtute obedientiae, ut divinum officium pariter, & diurnum, quantum*

Tom. III.

eis dederit Deus, studiose celebrent pariter, & devote.

Ex his canonibus, quantum ad praesens 3587 duo in quaestionem venire possunt, 1. an sit sub obligatione conscientiae divinum officium, seu horas canonicas, *non simul uno tractu omnes*, aut ferè omnes, sed *distinctis temporibus recitare*? 2. *an officium matutinum* (nimirum nocturni & laudes) *debeant mane persolvi, & quidem ante sacrificium*? nam haec videntur in his juribus peculiariter tangi; reliqua, quae pertinent ad plenam notitiam de horis canonicis, tradidimus in materia de praecipis primae tabulae. Ad. 1. R. verum esse, singulis horis praescriptum esse certa tempora, quibus debent dici, ea videlicet, ex quibus nomina sumpserunt, ut tradit P. Thomas Sanchez in *Consil. moral.* l. 7. c. 2. *dub. 35. n. 1. qui dub. 36. n. 1.* docet, non peccari mortaliter, quacunque diei hora recitentur horae canonicae *privatim*, intra diem naturalem, qui constat ex 24. horis; nimirum à duodecimâ noctis praecedentis hora, usque ad duodecimam sequentis; & 2. ibid. nullam esse culpam, si non recitentur debitis horis *justa de causa*; venialem tamen, si citra istam causam. Rationem primi dat, quia substantia praecipii consistit *in hoc, quod hora dicantur*: at quod dicantur *tali tempore*, est modus quidam, & circumstantia, non adeo necessaria; & pro hac sententia refert Navarrum, Armillam, Sylvestrum, Sotum, & complures alios; rationem verò postremi, de peccato *veniali*, desumit ex eo, quia in c. 1. *de celebr. missar. & Clement. 1. eodem*, praecipitur, *ut debitis horis recitentur*; addit autem ibidem n. 3. *justam causam esse, & à culpa immunem reddere, si Scholasticus differat horas in vespertinum tempus*, eò quod matutinum est aptum studio, non autem vespertinum: hoc verò est aptum ad recitandum; & n. 4. *quando quis impedimentum timet, melius esse, ut horas praeponat, quam postponat*. Ratio, quia primum est *providentiae*; at secundum, est *negligentiae*; sic ille.

Mihi videtur dicendum, obligatum ad dicendas horas canonicas *privatim*, 3488 nullam committere culpam, etiam mane, vel alio tempore, intra diem naturalem, recitando consequenter omnes horas divini officii, *quando adest justa, & rationalis*

Nnn nn

bilis

bilis causa, v. g. si prævidet, se alio tempore impediendum vel absolutè, vel in tantum, ut non possit, nisi cursim, vel minus devotè, aut dispositum, ad debitam intentionem eas dicere, vel ex fatigatione itineris, laboris, studii, aut alterius occupationis honestæ, modo in ea recitatione servetur substantia horarum cum attentione, & pronuntiatione debita; id sentire videtur Sanchez cit. Lessius, Azor, Vasq. Bonacin. & alii, quos refert Barbof. in dict. c. *Presbyter n. 8.* cum expressè teneant, *nullam esse culpam, dicere divinum officium, ex justa causa, non servando horarum ordinem*; ex hoc enim rectè idem colligi videtur, si ex justa causa non servetur *distinctio temporis*; cum hæc non magis videatur præcepta, quam horarum ordo; & ratio est; quia horas, etiam simul omnes, consequenter, etiam extra tempora, quæ designantur earum nominibus, ex justa causa privatim recitare nullo jure prohibitum est, ut agnoscunt Authores cit. & complures alii; & r. talem horarum recitationem *privatam*, nullibi graviter prohibitam esse, constat ex mox dicendis.

3589 Sed nec etiam prohibita est *sub veniali culpa*, ubi adest causa justa, & rationabilis in contrarium; constat. r. ex dict. c. *Presbyter. 1. h. t.* juxta id, quod apud Barbof. in cit. c. 1. n. 11. tradit Azor p. 1. l. 10. c. 9. q. 4. ubi Barbof. V. *Vesperanque persolvat*, ubi notatur, inquit, quod Clericus, negotiis implicatus, *statim manè omne, pensum horarum solvere usque ad vesperum potest*; & addit, per illa verba ita tamen, *ut horis competentibus juxta possibilitatem, aut à Scholaribus publice compleantur*, juxta P. Azor loc. cit. *significari*, concedi Clerico, ut *privatim, extrachorum, manè horarias preces peroret*, & curet insuper, ut publice in templo à cæteris Clericis minoribus (quos text. hujusmodi scholares appellat) tempestivè decantentur. Ex hoc deducitur altera responsio ad dictum c. *Presbyter*, dato, quod dictus canon contineret præceptum, recitandi horas distinctis temporibus, cum tamen non agere de recitatione horarum *privatâ*, sed *publicâ*; & *quæ sit per cantum*, probatur. r. ex eo, quia loquitur de divino officio horis competentibus (si Presbyter ipse non potest) *a secularibus complendo*; ubi per *scholares publice*

intelliguntur *Clerici minores*, ut notat Barbof. cit. n. 11. nimirum *Psalmistæ*, qui erant in schola Cantoris ad psallendum in Ecclesia, ut pluribus probat Gonzalez ad cit. c. 1. h. t. n. 5.

Probatur. 2. exinde, quia textus loquitur de *Presbytero*, ut manifestum est; ex hoc autem, attendendo dictum verbum *Presbyter*, clarè deducitur, textum loqui de horis canonicis *non privatim*; sed *publicè dicendis*; pro quo not. ex Filescoco in c. 15. §. 2. *de offic. ordin.* apud Gonzalez cit. n. 12. *Presbyterum* in hoc textu accipi pro *Parocho*; & veterem autem Ecclesia Gallicanæ morem fuisse, ut horæ dicerentur *etiam in Ecclesiis Parochialibus*; Parochi enim olim tenebantur secum habere Clericos juniores, ad sibi ministrandum, & ut illis absentibus, horas canonicas publicè in Ecclesia recitarent, cap. nullus 11. q. 1. cap. *ut quisque* de vita & honestate Cleric. Concil. Vasense. 1. can. 2. ibi: *hoc enim placuit, ut omnes Presbyteri, qui sunt in Parochiis constituti, secundum consuetudinem, quam per totam Italian satis salubriter teneri cognovimus, juniores lectores quantoscunque sine uxore habuerint, secum in domo, ubi ipsi habitare videntur, recipiant, & eos quomodo boni PP. spiritualiter nutriendos, psalmos parare, divinis lectionibus insistere, & in lege Domini erudire contendant*, nihil igitur ex c. 1. h. t. rectè ad intentum de recitandis *privatim* horis secundum distincta tempora, ritè concluditur.

Dices. P. Eusebius Nierembergus in *spirituali institut. l. 2. Pandect. l. 2. doctrinâ 12. c. 77.* ex B. Petro Damiano refert, S. Severinum gravissimas purgatorii pœnas luentem, rogatum, ut aperiret, cur tanto incendio cruciaretur? respondisse, nihil in se remansisse, ultione plectendum, præter hoc tantum, quia, dum in aula regia constitutus, imperialibus se consiliis vehementer implicuit, canonici Synaxis officia per distincta horarum spatia non persolvit. Manè quippe simul coarctans, inqueiebat, tota die negotiis ingruentibus secura libertate vacabam. *Ob hanc itaque negligentiam horarum, ardoris hujus fero supplicium*, ergo, cum talis horarum oratio tam graviter puniatur, signum est, divinum officium, seu horas
cano.

canonicas temporibus præscriptis non perfolvere, non esse peccatum leve.

Sed hæc obiectio ipsa includit solutionem; non enim dixit Sanctus, se tantas sufflinere poenas, quod mane simul dixerit horas omnes *etiam stante causa rationabili, & iusta*; sed, quod *coacervaverit, ut secuta libertate negotiis secularibus tota die vacaret*, quadam nimirum talium negotiorum appetitione minus moderata, quam exigeret devotio precandi, deordinatione quadam exigua, & levi, vel in fine, propter quem horas manè statim coacervavit; vel in modo, prout colligi posse videtur ex verbo *coacervans*, quod denotat congeriem rerum minutarum.

3592 Ad. 2. quæstionem de matutino, & laudibus, *antequam Sacerdos celebret*, ex obligatione perfolvendis, sunt diversa opinioniones; quidam enim asserunt, peccari mortaliter, si matutinum & laudes, serius dicantur sine iusta causa, quam Missa celebratur; sic multi Doctores apud Baldellum *tom. 2. disp. 31. n. 9.* nominatim S. Anron, Paludanus, Navatrus, Gabriel Armilla, Angelus, Azor, Toletus, & apud Thomam Sanchez *l. 7. consil. c. 2. dub. 38.* alii dicentes idem, *nisi omisso fieret ob causam urgentem*, puta vitandum grave damnum, vel scandalum; pro qua opinione refertur ibidem etiam Margarita Confessorum, &c. Aliqui ex illis moventur ex his capitibus. 1. quia in Missali *S. de preparatione Sacerdotis celebraturi*, itatim in principio dicitur. *Sacerdos celebraturus Missam, saltem matutino cum laudibus absoluto, orationi aliquantulum vacet: & orationes inferius positas pro temporis opportunitate dicat.* Et in Rubrica de defectibus Missæ *s. 10.* inter alios defectus, ob quos sub gravi peccato prohibitum est, celebrare Missam, ponitur iste: *si celebrans Matutinum cum Laudibus non dixerit*: Ad hæc Julius III. in Brevis S. Patri nostro, pro confirmatione privilegiorum nostrorum concessio, Anno 1552. quod incipit: *Dilecte fili*: sic loquitur; *ut tu, & Societas quietius, & devotius, in humilitate Spiritus, Altissimo gratum præbere possis famulationem, facultatem, & licentiam anteponendi, & postponendi officium divinum, alias vobis concessam ad hoc, ut tu, & pro tempore existentes Religiosi Socie-*
Tom. III.

tatis huiusmodi, ex legitimis & iustis causis (in quo tuam, ac successorum tuorum Præpositorum Gen. pro tempore existentium, & aliorum, quos ad hoc substitueritis, conscientiam oneramus) officium ipsum celebrationi Missæ liberè & absque conscientie scrupulo, postponere possitis, *Authoritate, & tenore prædictis extendimus, & ampliamus.* Quod privilegium ne frustraneum sit, & ne conscientia immeritò oneretur, supponit obligationem de jure communi, *Matutinum, & Laudes dicendi ante Missam.*

Verùm his non obstantibus, cum probabiliore, & veriori sententia dicendum, non esse peccatum mortale, facere sacrum, antequam reciteretur matutinum, etiam si nulla iusta causa interveniat; ita tenet Sanchez *l. 7. consil. c. 2. D. 38. n. 3.* & apud eum Sotus, Medina, Sylvester, & complures alii cum Baldello cit. & novissimè P. Illung in Arbore vitæ, seu *Theol. practic. tr. 5. D. 1. q. 1. a. 4.* nam obligatio gravis in hoc puncto nullo profus titulo probatur; nec enim vel ex natura rei, vel illius juris dispositione ea est connexio horarum cum Missa, vel vicissim, ut citra culpam gravem separari non possint, *quoad illum ordinem*; quod non ex natura rei, certum est; quod non dispositione juris positivi, constabit ex solutione fundamentorum contraria sententiæ; & ratio ulterior est; quia Missa non dicit ullo jure majorem ordinem ad horas, & vicissim; quam ipsa hora inter se; at non servare ordinem horarum inter se, non est peccatum grave, etiam nulla interveniente causa, intellige quantum est vi obligationis recitandi quotidie horas divini officii; ergo.

Ad rationes in contrarium, & ad. 1. *3594*
1. admissio toto textu illius rubricæ nullam inde duci legitimam illationem de gravi præcepto, cum ne verbum quidem contineat graviter præceptivum; nec etiam materia substracta directioni, quam continet rubrica, id inferat. 2. cum æqualiter loquatur, & in eodem contextu de matutino, & orationibus inferius positis, si contineret gravem obligationem, ambo essent sub gravi præcepto; quod tamen de illis orationibus nemo facile dicet, peccari mortaliter, si quis celebret illis prius non dictis; 3. not. quod in cit. *S. de præ-*
Nnn nn 2 *para-*

paratione (ubi dicitur, quod celebraturus Missam, absoluto matutino cum laudibus, dicat *orationes inferius positas*) statim reddatur: *pro temporis opportunitate*, ex his enim ne quidem venialis obligatio deducitur, ubi temporis opportunitas non est; denique asserere: ex præcepto juris humani aliquid esse *sub obligatione gravi*, consequenter *sub amissione æternæ vitæ, & incursum æternorum tormentorum*, sine clara lege, vel convincenti ratione, non videretur congruere menti Legislatorum, cum primis benignæ Matris Ecclesiæ; præsertim, cum *contra eum, qui legem dicere potuit, apertius sit interpretatio facienda*, ut dicitur, *reg. 57. de reg. jur. in 6.*

3595 Ad. 2. ex §. 10. 12. cum in eo §. referatur promiscuè defectus in missa quandoque contingentes, tam *graves*, quàm *leves*, non rectè circa *singulos* inferri obligationem *gravem*; cum res levis tam de se, quam etiam relatè ad finem intentum à Legislatore, non possit graviter præcipi, at recitare matutinum, & laudes, *antequam* quis missam faciat, non modò de se, sed etiam relatè ad finem à Legislatore intentum, est res levis; cum inter ea duo nulla sit omnino connexio, vel dependentia, ergo; Censet tamen P. Illung loc. cit. ex dicto §. 10. inferri, *obligationem sub veniali; quæ tamen culpa etiam*

evitetur per justam causam; id, quod quoad evitacionem culpæ etiam venialis propter justam causam, verum censet etiam Sanchez cit. l. 2. *Consil. c. 2. D. 38. n. 5.* & Suarez tom. 3. *de Sacrament. D. 32. sect. 1.* dicens: *nullam esse obligationem vel ex lege scripta, vel non scripta*, recitandi matutinū prius, quàm quis privatim, vel solenniter celebret, saltem loquendo de officii divini recitatione *privata*, ut ex eoretulimus lib. 1. *decret. tit. 2. de constitut. a. 1319. 1.* cuius ratio deduci potest ex ibidem dictis, ubi cum Cardinale Brancatio, Suarez, Quarto, & aliis diximus, rubricas, quæ præscribunt ritus servandos intra missam, tangentes *substantiam actus, præceptivas* esse, quæ verò præscribunt *ritus ante, vel post missam*, tantum directivas. Quod verò dicitur de dispensatione Societati nostræ facta à Julio III. summo Pontifice, ut ipsū officium divinum celebrationi Missæ liberè, & *absque conscientie scrupulo* postponi possit (et si alii velint, ex hac seclusa tali dispensatione vel alia causa iusta, talem postpositionem continere culpam venialem) non tam arguit dispensationem propriè dictam (quæ nimirum eximat ab obligatione legis) cum (ut diximus ex P. Suarez existente iusta causa, nulla sit) quàm exemptionem scrupuli conscientiæ, qui quandoque Viris etiam timoratis oritur ex diversitate opinionum,

QVÆSTIO XLII. IN TIT. XLII. DE BAPTISMO, ET EJVS EFFECTV.

3596 **B**aptismus vox Græca est, quæ latine redditur *immersio, intinctio*. Apud Canonistas in c. *Necessarium, dist. 4. de consecrat.* idem valet *baptismus* atque *ablutio corporis exterior*, facta sub ordinata forma: apud Theologos duces Thoma 3. p. q. 66. a. 11. Baptismus est triplex, seu potius sumitur tripliciter. 1. pro baptismo *sanguinis*, de quo Christus Dominus Luc. 12. Baptismo habeo baptizari, & est idem atque Martyrium, hoc enim (ut docet Suarez D. 22. sect. 1.) per quamdam analogiam vocatur

baptismus sanguinis: quia sicut verus baptismus, tangendo corpus, ex opere operato lavat animam ab omni culpa, & poena, sic Martyrium id præstat ex speciali privilegio, ita ut aliquando defectum baptismi suppleat. Deinde pro baptismo *flaminis*, hoc est spiritus sancti, qui *flamen* appellatur: & est idem, atque *baptismus charitatis*, & poenitentiae, quando quis per actum charitatis, seu contritionis, cum proposito suscipiendi baptismum, sufficienter disponitur, ut recipiat gratiam habitalem, quæ est aqua cœlestis, abluens ani-